

John Eliot Gardiner

W. A. Mozart
SIMFONIJE

Hogwood je prvi započeo snimanje kompletnih Mozartovih simfonija "davne" 1979. godine s ansamblom Academy of Ancient Music, koji je tako obavio tešku pionirsku zadaću zajedno s Harnocourtovim Concetus Musicus. Njegova izvedba boluje stoga od gotovo školničke suzdržanosti i ukočenosti, a baš sve se repeticije sviraju. Pinnock je izbjegao tu zamku usprkos zahtjevima čistunaca, a sve u korist slušatelja i same glazbe. Pinnock je puno liričniji i fleksibilniji u odabirima tempa, omogućavajući tako delikatnije fraziranje te suptilnost u izražaju, a melodijske su linije osjetno pijevnije. U sporim stavcima ima kod njega puno više elegantne topline i brige za detalj nasuprot Hogwoodu i njegovoj uzvišenoj suzdržanosti. Razlike postaju tim veće što su simfonije zahtjevnije, a u zadnjima usporedba je porazna po Hogwooda, i to ponajviše zahvaljujući instrumentalistima koji nisu dorasli onima iz The English Chamber Orchestra. Gardiner je bliži Pinnocku. Ima izvrstan orkestar i fortepiano u kontinuu nasuprot Pinnockovom čembalu. Razlike su izraženije u ranim i srednjim simfonijama, gdje Gardiner jače naglašava kontraste i izmjene tempa, a ponajviše se razlikuje u gotovo dramatskim dinamičkim udarima. Pinnock je opušteniji, liričniji i glazbeno logičniji. U kasnijim je simfonijama razlika manja i oba dirigenta ostvaruju izvrsne i kompetitivne izvedbe. Treba napomenuti da je Gardiner ranije snimio svoje nosače zvuka i da je on, nesumnjivo svojim tumačenjem i ansamblom English Baroque Solists, u mnogome olakšao rad Pinnocku. A svima njima put je uvelike prokrčio veliki mozartijanac također s Otoka Thomas Beecham. Njega će mnogi staviti u romantičarski kamp no on je zasebni slučaj. Svakako poslušati njegove izvedbe Mozartovih simfonija.

Za Koopmana je, koji je također prethodio Pinnocku, to teško ustvrditi. U kasnijim simfonijama nedostatak gudača je koban po ovu verziju, budući da je (de)balans u odnosu na puhače gotovo iritantan. K tome loše snimljeni timpani dodatno "otežavaju" snimku. Njegove su mijene u tempu, dinamički obrati - udari još "žešći" od Gardinera, i utoliko se teže artikulira delikatnosti u fraziranju i teksturi, koje su inače, u glazbi baroka, Koopmanov zaštitni znak.

Harnoncourt svira s Royal Concertgebouw Orchestrom i tako spada u skupinu snimki ansambla sa suvremenim instrumentima. Harnoncourt je nešto romantičniji nego što bi se očekivalo od dirigenta s njegovom reputacijom, pa ga i to svrstava u ovu skupinu. No, upravo će to kod nekih izazvati "zazor", unatoč izvrsnom, konzistentnom i brižljivom tumačenju s orkestrom koji realizira sve, pa i najveće zahtjevnosti u kasnijim simfonijama. U usporedbi s Kripsom, koji je svoju snimku "40." i "41. simfonije" realizirao s istim orkestrom, on u očima pravih mozartijanaca ipak lošije prolazi. Krips je pravo otkriće u osebujnoj, gotovo prepoznatljivoj prozračnosti - preglednosti, odabiru tempa i respektiranju ili majstorskom poznavanju te iznošenju svih složenosti koje ovaj idiom sadrži u kruni svog simfonijskog opusa. Njegov je odabir tempa fascinant i posve razlozan (poslije slušanja, naravno). Uvijek su mu tempa, uvjetno rečeno, sporija. Uvjetno, zato što takav dojam postoji samo na samom početku, ali tijekom izvedbe ona mu omogućuju rafinirano oblikovanje svake linije s neusporedivom ljepotom i spontanošću. Ne postoji ni najmanji dinamički "udar", sve je "oblo" izrađeno. Za njega čak i orkestar s kojim će izvoditi nije presudan.

U usporedbi s njim, Karajan i Böhm s Berlinerima Mozarta tumače odveć pompozno i tromo. S Bečkom su filharmonijom i Karajan i Böhm puno pokretljiviji i prozračniji te osjetno bliži Kripsu. Britten je također među odabranima, i to kao majstor odabira tempa u sporijim stavcima, koja vas očaravaju unatoč svim repeticijskama, primjerice u osjetljivom Andanteu "40. simfonije". Njegov je osjećaj za melodiju osebujan i nije bez razloga ovaj veliki skladatelj često isticao svoju vezanost za Mozartov opus. Tu svakako treba spomenuti Brunu Waltera i Otta Klemperera kao predstavnike starije generacije čije izvedbe su vrlo različite, gotovo ortogonalne. Walter je liričniji i odmjeraniji, Klemperer s većim naglaskom na dramatiku i arhitekturu djela i sa sjajnim tretiranjem puhača.

Od novijih izvedbi i k tome sjajno snimljenih tu je Charles Mackerras sa Scottish Chamber Orchestra u Mozartovim posljednjim simfonijama. Izvedbu odlikuje promišljenost i razvidnost sloga ali ujedno i spontanost i radost muziciranja. René Jacobs i Freiburg Baroque Orchestra sviraju na autentičnim instrumentima no nisu opterećeni dogmama pa ih je teško staviti u određenu ladicu. Svirka orkestra je fascinatna.

Odabrana diskografija:

21.-41. simfonija, RPO, J. Krips	DECCA 475 8473
25., 29., 38. i 40. simfonija, ECO, B. Britten	DECCA 444 323
29., 35., 38.-41. simfonija, PO, O. Klemperer	EMI Classics 45815
29., 31.-41. simfonija, EBS, J. E. Gardiner	Philips 442 604
29., 33. i 25. simfonija, ABO, T. Koopman	Erato WPCS 21006
29., 30. i 31. simfonija, RCO, N. Harnoncourt	Teldec 4509 91187

36. i 38. simfonija, CSO/NYPO, B. Walter
 38.-41. simfonija, SCO, C. Mackerras
 38.-41. simfonija, FBO, R. Jacobs
 39. i . 40. simfonija, LPO, T. Beecham
 39. i 40. simfonija, ABO, T. Koopman
 40. i 41. simfonija, RCO, N. Harnoncourt
 40. i 41. simfonija, VPO, K. Bohm

Columbia MK 42027
 Linn CKD 308
 hm HMC901958/58
 LPO 0040
 Apex 8573 89239
 Teldec WPCS 21007
 DG 413 547

Josef Krips